

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva. Aktualizácia oznámenia o priemyselnej politike“

COM(2012) 582 final

(2013/C 327/14)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Pomocný spravodajca: **Enrico GIBELLIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. októbra 2012 podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva – Aktualizácia oznámenia o priemyselnej politike“

COM(2012) 582 final.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. júna 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 491. plenárnom zasadnutí 10. a 11. júla 2013 (schôdza z 11. júla 2013) prijal 132 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV s nadšením víta cieľnú pozornosť, ktorú Komisia venovala priemyslu v Európe (výrobným odvetviam a službám) vo svojej aktualizácii oznámenia o priemyselnej politike z októbra 2012, vrátane príloh s jasne formulovanými analýzami priemyselných politík a nedostatkov v jednotlivých členských štátoch. Mnohé prvky sú v súlade s už známymi postojmi EHSV⁽¹⁾. Skutočnou skúškou bude implementácia.

1.2 Priemyselná politika, jedna zo siedmich hlavných iniciatív stratégie Európa 2020, by mala byť základným kameňom iniciatívy EÚ pre rast, v súvislosti s ktorou sa síce veľa hovorí, avšak málo sa koná. Potrebný je správny postoj a zosúladené prístupy. Politický dosah je zjavný. EHSV vyzýva Komisiu, Radu a Európsky parlament, aby zintenzívnili uskutočňovanie (koherentných!) iniciatív a prierezových politík, ktoré riešia obrovskú výzvu rozvoja priemyselnej výroby v celej Európe.

1.3 Európska rada by sa mala ujať vedenia pri stanovovaní programu v oblasti priemyselnej politiky a Komisia by sa doň mala v plnej miere zapojiť. Rada vo svojich jednotlivých zloženiach (pre konkurencieschopnosť, výskum, životné prostredie i pre sociálnu politiku), Európska komisia a Európsky parlament by sa mali spolu a cielene zamerať na zmapovanie a podporu najmodernejších politík v celej Európe.

1.4 Aby sa priemyselná politika stala hnacou stratégiou Európy, musí byť verejnosť podrobne informovaná o rozhodnutiach v tejto oblasti, ktoré sa týkajú opatrení, plánov a lehôt, čo v tomto okamihu zatiaľ veľmi chýba.

1.5 EÚ navyše potrebuje optimálne zblížovanie 27 priemyselných politík členských štátov a politiky EÚ. Skutočnosť je však momentálne podľa širokej škály analýz iná. Rozmanitosť je výhodou, rozdrobenosť je na škodu. Geopolitické nerovnováhy by sa mali riešiť.

1.6 Lepšie rámcové podmienky znamenajú predovšetkým dokončenie vnútorného trhu EÚ v rámci sociálneho trhového hospodárstva zabezpečené vďaka presným posudkom, predpisom a uplatňovaniu v celej EÚ. Verejné investície do cezhraničných prepojení, ako sú pozemné komunikácie, vodné cesty, prístavy, letiská a železnice, musia podporovať vnútorný trh.

1.7 Pri nezamestnanosti postihujúcej viac ako 26 miliónov ľudí, nízkom raste a znižujúcich sa rozpočtoch priemyslu a inovácie potrebujú stimulujúce vyhladky a podmienky. Musí sa dosiahnuť správna rovnováha medzi fiškálnou konsolidáciou (úsporné opatrenia), národnými programami reforiem a priemyselnou politikou na podnetenie investícií a tvorby pracovných miest, aby sa tak podporila dôvera.

1.8 Každá iniciatíva EÚ by mala upevniť postavenie Európy ako konkurenta a partnera v celosvetovom meradle. Veľmi ambicióznym cieľom dosiahnuť 20 % podiel výrobného priemyslu do roku 2020 si vyžaduje rozsiahle investície a značné prispôbenie politiky. Zvyšovanie produktivity je veľmi potrebné.

⁽¹⁾ Pozri o. i. Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 38, stanovisko EHSV k predchádzajúcemu oznámeniu Komisie o priemyselnej politike z roku 2010.

1.9 Inteligentné podmienky pre priemysel znamenajú omnoho viac ako len technické ustanovenia a úpravy. Týkajú sa celého priemyselného prostredia, pričom ide najmä o koherentnú a predvídateľnú dlhodobú klimatickú a energetickú politiku podporujúcu konkurencieschopnú priemyselnú základňu. Tieto podmienky by mali umožňovať dosahovanie vynikajúcich výsledkov, ako aj podporiť novo sa rozvíjajúce odvetvia priemyslu.

1.10 Politika EÚ musí byť šitá na mieru a prispôbena jednotlivým sektorom, pričom musí vychádzať z posudzovaní uskutočňovaných zdola nahor, ktoré sú najvhodnejšie na riešenie technicko-ekonomických predpokladov a výziev. Tieto zásady by sa mali uplatňovať aj pri uskutočňovaní cieľov hlavnej iniciatívy zameranej na efektívne využívanie zdrojov, ktorej zámerom je účinnejšie využívať suroviny, a zároveň podporovať inováciu a zvyšovať odolnosť európskych podnikov.

1.11 Priemyselná politika má silný sociálny rozmer, ktorý ovplyvňuje všetky vrstvy spoločnosti: regióny a obce, akýkoľvek podnik, pracovné sily v rýchlom meniacich modeloch pracovísk (digitalizácia, robotizácia, výroba orientovaná na služby, informačné a komunikačné technológie), sústavu vzdelávania (vrátane vysokých škôl), spotrebiteľov a občanov. Priemyselná politika sa spája s reštrukturalizáciou i s predvídaním. Mala by sprostredkovať moderné vzdelávanie, odbornú prípravu a informácie, rozvíjať technológiu, inováciu, tvorivosť a podnikanie. Treba tiež predvídať a primerane reagovať na demografický vývoj.

1.12 Ambiciózne regióny podporujú priemyselnú výkonnosť. EÚ a členské štáty by mali podporovať ich sebestačnosť, vrátane špecializácie a súvisiaceho výskumu, kvalifikácií a zoskupení. V tejto oblasti je čo zlepšovať.

1.13 Musí sa upozorňovať na iniciatívy a projekty, ako aj úspešné príklady na úrovni členských štátov a regiónov, ktoré upevňujú dôveru ľudí i sociálno-ekonomických subjektov. Mali by sa prehĺbiť partnerské dohody medzi EÚ a členskými štátmi a vytváranie sietí medzi členskými štátmi a regiónmi. Každoročný európsky semester ponúka mnoho príležitostí na nepretržité monitorovanie.

1.14 Priemyselná politika EÚ by mala byť procesom spoločných vízií, právomocí a opatrení EÚ a členských štátov, v ktorých sú podnikateľské kruhy a odborové zväzy riadnymi partnermi. Rovnako zaangažované by tam, kde je to vhodné, mali byť aj ďalšie zainteresované strany, napríklad školstvo vrátane vysokých škôl (výskum), mimovládne organizácie, spotrebiteľia a iní.

1.15 Napriek značným rozdielom v hospodárskych výsledkoch jednotlivých členských štátov by všetky mali ťažiť z osvedčených postupov a s nimi spojených postojov a prístupov.

1.16 EHSV priebežne predkladá návrhy týkajúce sa jednotlivých odvetví a priemyselnej politiky (pozri prílohu). Predkladané stanovisko sa zameriava skôr na súlad medzi dôležitými témami a účinné riadenie, ktoré možno dosiahnuť koordináciou a presným nastavením.

2. Súvislosti

– A) Svet

2.1 Komisia vo svojej analýze konštatuje, že cena práce predstavuje čoraz menšiu časť celkových výrobných nákladov⁽²⁾. Produktivita je dôležitým faktorom. Určitá časť výroby sa vracia do Európy, konkurencia sa však vyostruje v iných oblastiach, ako je zlepšovanie ekonomickej infraštruktúry v krajinách BRIC, posilnenie eura a ceny energií, ktoré stimulujú investície v zahraničí.

2.2 Európa navyše zaostáva za USA a Japonskom v inováciách a špecializácii technológií. V porovnaní s USA má výraznejšie zastúpenie v odvetviach technológií stredne vysokej a stredne nízkej úrovne, ale tradičná priepasť medzi oboma kontinentmi v segmente špičkových technológií sa v ostatných rokoch výrazne prehĺbila.

2.3 Biely dom a Kongres USA preukázali národnou stratégiou konkurencieschopnosti na roky 2014 – 2018, že sa dôrazne zasaďujú za renesanciu výrobného priemyslu⁽³⁾. Ústrednou témou je úloha a hodnota výrobného priemyslu v hospodárstve, bezpečnosti a vedúcom postavení USA vo svete.

2.4 Verejno-súkromné partnerstvá posilňujú infraštruktúru pre technológie a inovácie. Do nich sú priamo zapojené ministerstvá bezpečnosti, energetiky a obchodu, rovnako ako Národná vedecká nadácia a NASA, ktoré poskytujú stimuly veľkému počtu národných výskumných inštitútov a univerzít.

2.5 Ide o pozoruhodný vývoj v krajine, ktorá donedávna kázala o postindustriálnom hospodárstve. Rastúca konkurencieschopnosť Číny a ďalších krajín je však budičkom pre všetkých. Uhol pohľadu sa mení. Z prognóz vyplýva, že Čína sa do roku 2030 stane najväčšou hospodárskou veľmocou na svete a USA si udrží vedúce postavenie vo svete, zatiaľ čo Japonsko a Európa budú nasledovať s veľkým odstupom⁽⁴⁾.

2.6 Očakáva sa, že výsledkom prieskumu nových ložísk ropy, a najmä bridlicového plynu, bude napokon energetická nezávislosť USA. Tento prieskum sa považuje za energetickú revolúciu, ktorá prinesie renesanciu priemyslu v USA a geopolitické zmeny. Naďalej bude potrebné zaoberať sa otázkami životného prostredia a zdravia⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie, SWD(2012) 297 final, s. 10.

⁽³⁾ Americký zákon o konkurencieschopnosti výroby z roku 2012.

⁽⁴⁾ *Global Trends: Alternative Worlds*, National Security Council, Washington, december 2012.

⁽⁵⁾ US EPA, Study of the Potential Impacts of Hydraulic Fracturing on Drinking Water Resources: Progress Report, december 2012 (<http://www2.epa.gov/hfstudy>).

2.7 Vzostup Číny, Brazílie a Indie pokračuje. Aj Rusko sa vzťahuje. V ich závese budú rýchlo nasledovať ďalšie ázijské a juhoamerické krajiny. Ukazovatele rastu rozvíjajúcich sa krajín, a to najmä v Ázii, sú už roky vysoko nadpriemerné. Novo vytvorené systémy vzdelávania produkujú veľké počty vysoko vzdelaných a kvalifikovaných technikov a inžinierov. Súbežne sa zriaďujú obrovské výskumné inštitúty. Kvalita tovarov a inovatívnych postupov sa celoplošne zvyšuje. Dopravné zariadenia a infraštruktúra služieb rýchlo dobiehajú zameškané.

2.8 V Číne sa rozvíja systém kombinujúci štátny kapitalizmus a mechanizmy voľného trhu⁽⁶⁾, ktorý je úzko prepletený s jstujúcou národnou kultúrou a (politickými) tradíciami. Tvorba bohatstva nejde ruka v ruku s demokraciou či ľudskými a právami a právami zamestnancov. Podmienky ochrany životného prostredia a zdravia sú naďalej slabo rozvinuté, hoci kvalita výroby stúpa. Otrasy vyvolané silnými reakciami nie sú ani zďaleka vymyslené. Treba však povedať, že kapitalistické zásahy štátu budú aj naďalej riadiť určité typy výroby, ktoré korešpondujú s národnými ambíciami. Rovnako orientované môžu byť aj investície štátnych investičných fondov, a to tak v krajine, ako aj mimo nej.

2.9 Viacero krajín využíva výhody jednoduchšej štruktúry riadenia v porovnaní s EÚ, pretože majú jedno centrum, kde sa prijímajú hlavné rozhodnutia, ako aj spoločnú stratégiu a dohodnuté ciele verejného sektora.

2.10 Aj určité časti Afriky prechádzajú rýchlym rozvojom. Čína uskutočňuje rozsiahle investície bez ohľadu na ich sociálny dosah.

2.11 Celosvetové súvislosti a geopolitické podmienky sa neodvrátiteľne menia. Pri ovplyvňovaní verejnej a politickej mienky majú rozhodujúci význam fakty. EHSV odporúča každoročne porovnávať prostredníctvom hodnotiacej tabuľky EÚ viacero ukazovateľov sociálno-ekonomického a technologického rozvoja, ako aj rozvoja zamestnanosti v relevantných častiach sveta.

– B) Európa

2.12 Hĺbkové analýzy Komisie, ktoré sa týkajú trendov v Európe i v jednotlivých členských štátoch, ukázali väčšie povedomie o potrebe výrobného priemyslu.

2.13 Situácia v jednotlivých krajinách sa značne líši, počnúc Nemeckom, ktoré je domovom približne 30 % výrobného priemyslu v Európe, až po krajiny (väčšie i menšie) s oveľa menšími, ba až veľmi malými podielmi. Priemyselné investície v niektorých členských štátoch v priebehu ostatných 20 rokov

značne poklesli. V niektorých prípadoch išlo o rozsiahlu reštrukturalizáciu, a v iných do určitej miery aj o zanedbanie⁽⁷⁾.

2.14 Situácia v jednotlivých členských štátoch sa veľmi líši a niektoré z nich sú v zlepšovaní podmienok zjavne úspešnejšie ako ostatné. Zamestnanosť v priemysle neustále klesá. Navyše v súčasnom období krízy zanikli od roku 2008 v Európe viac ako 4 milióny pracovných miest vo výrobných odvetviach.

2.15 Nič nenasvedčuje tomu, že členské štáty medzi sebou diskutujú o politických opatreniach, nástrojoch či osvedčených postupoch. Národné koncepcie priemyselnej a inovačnej politiky sú v prvom rade formované národnými zvyklosťami a postupmi, pričom sú vymedzované národnými rámcami a vzťahmi medzi verejným a súkromným sektorom, okrem iného podnikmi, výskumnými ústavmi a vysokými školami, odborovými zväzmi a ďalšími subjektmi.

2.16 Mnohé politické opatrenia a súvisiace finančné mechanizmy sú preto v prvom rade národne orientované, čo neprospeje vnútornému trhu ani medziodborovým cezhraničným projektom.

2.17 Ako Komisia správne konštatuje, nežiaduca rozdrobenosť vnútorného trhu napriek veľmi dobrým výsledkom v niektorých krajinách obmedzuje potenciálne faktory rastu.

2.18 Tvorivá rozmanitosť je veľkou výhodou Európy, avšak prínosom pre všetkých Európanov bude len vtedy, ak sa zaistí približovanie k spoločným cieľom. Mala by sa nájsť optimálna rovnováha medzi tvorivou rozmanitosťou jednotlivých členských štátov a transparentným a presvedčivým približovaním.

2.19 Z amerického príkladu vyplýva, že takéto približovanie prinesie plody najmä európskym sieťam malých a stredných podnikov s potenciálom rastu.

3. Stratégia Európa 2020: spoločná vízia, kompetencie a opatrenia

3.1 Vnútorný trh potrebuje nový impulz. Napriek vzostupu skrytého protekcionizmu a pretrvávajúcej hrozbe opätovného zoštatňovania a fragmentácie sa EÚ darí zachovať vnútorný trh neporušený a zásady otvorených trhov nedotknuté, hoci implementácia ostáva aj naďalej slabou.

3.2 Smer by mala udávať stratégia Európa 2020 vychádzajúca zo spoločných kompetencií EÚ a členských štátov. Stratégia rešpektujúca špecifické národné prístupy a metódy poskytuje

⁽⁶⁾ Pozri článok *State Capitalism*, The Economist, Special report, január 2011.

⁽⁷⁾ Commission Staff Working Document, Industrial Performance Scoreboard and Report on Member States' Competitiveness, Performance and Policies, SWD(2012) 298 final, časti 1, 2, 3 a 4.

nástroje, ktoré umožnia využívať výhody krokov uskutočnených v európskom meradle. Potenciálny prínos takéhoto cieľného riadenia sa doposiaľ systematicky prehliadal.

3.3 Rovnako je naliehavo potrebné dosiahnuť viditeľné výsledky v prispôsobovaní úspešných inovačných procesov a súvisiacej tvorby pracovných miest meniacim sa modelom výrobného priemyslu, komerčného využitia a služieb.

3.4 Je potrebné uvážene predvídať reštrukturalizáciu, čo uľahčí prijímanie zmien, podporí zvyšovanie kvalifikácie alebo rekvalifikáciu pracovných síl a prispeje k zníženiu počtu neistých pracovných miest⁽⁸⁾.

3.5 Oznámenie Komisie z roku 2010 je východiskom iniciatív, ako napríklad Horizont 2020, preverovanie konkurencieschopnosti, priemyselná inovácia, efektívne využívanie zdrojov, zručnosti a vzdelávanie, prístup k financiám, vzťahy medzi priemyslom a službami a stieranie rozdielov medzi nimi, ako aj väčšia informovanosť o komplikáciách pri medzinárodných investíciách a transfere technológií.

3.6 Je prekvapujúce, že transparentné partnerské hodnotenia členských štátov sa doposiaľ vykonávali len zriedka. Monitorovacia úloha Európskej komisie by sa v tejto súvislosti mala rozšíriť.

3.7 Takéto partnerské hodnotenia by upozornili na zastarané štruktúry tak v priemysle, ako aj v rozhodovaní. Prispeli by k urýchleniu modernizácie prostredníctvom úspešných prístupov a mohli by poslúžiť ako ukazovatele približovania sa európskeho verejného a súkromného sektora svetovej špičke.

3.8 Pracovné dokumenty útvarov Komisie obsahujú odporúčania pre jednotlivé krajiny, ktoré priamo súvisia s priemyselným rozvojom⁽⁹⁾. Národné programy reforiem by mali lepšie odrážať tieto odporúčania pre jednotlivé krajiny, ako o tom členské štáty a Komisia diskutovali v rámci každoročného európskeho semestra.

3.9 Bolo by však vážnou chybou prenechať všetku túto prácu výhradne Komisii. Je to tiež prvoradou úlohou príslušných útvarov v členských štátoch, ktoré sú zodpovedné za oblasť politiky nepokrytú právnymi predpismi alebo opatreniami EÚ. Tieto útvary majú navyše zaistiť dôkladnú implementáciu právnych predpisov EÚ.

3.10 Finančná politika v eurozóne si vyžaduje presne nastavenú koordináciu medzi európskymi inštitúciami a orgánmi členských štátov. Nejestvuje dôvod, prečo by sa porovnateľná koordinácia nemohla na základe spoločnej vízie dosiahnuť posilnením rámcových podmienok pre priemysel, inováciu a tvorbu pracovných miest.

3.11 Pracovné dokumenty útvarov Komisie môžu členským štátom pomôcť vykonávať vzájomné dvojstranné alebo trojstranné hodnotenia, ktoré by sa týkali oblastí spojených s priemyslom, ako sú kvalifikácie a vzdelávanie, technológie a inovácie, administratívna záťaž, daňová politika a štátna pomoc. Jednotlivé krajiny si ľahko môžu vyvodit' závery o tom, aká politika je u nich doma žiaduca zo spoločného európskeho hľadiska. Seriózne hodnotenie uplatnených opatrení by malo byť v každom prípade súčasťou národných programov.

3.12 Keďže tieto trendy musí podporovať celá spoločnosť, je veľmi dôležité vnímať podnikateľské združenia a odborové zväzy ako riadnych partnerov v tomto procese. Platí to podľa okolností aj o ďalších zainteresovaných stranách, ako sú subjekty sústavy vzdelávania, mimovládne organizácie, spotrebiteľov a iných. Prístupy založené na dohode sa vyplácajú. Sociálny dialóg na národnej a regionálnej úrovni, ako aj v jednotlivých odvetviach a spoločnostiach bude veľkou oporou.

4. Oblasť, ktorými sa treba zaoberať

4.1 EHSV súhlasí s Komisiou, že doplnkovosť zásahov na úrovni členských štátov a EÚ v priemyselnej politike je základným predpokladom úspechu európskej priemyselnej politiky. Zväčšia dosah opatrení členských štátov i EÚ a poskytnú množstvo príležitostí na prechod od slov k skutkom.

4.1.1 Celková koncepcia znamená holistický prístup a prierezovú politiku. EHSV ďalej v tomto dokumente zdôrazňuje vzájomne prepojené témy, ktoré považuje za kľúčové pre budúcnosť európskeho priemyslu.

4.2 Priemyselná inovácia

4.2.1 **Priemyselná inovácia** si vyžaduje silnú európsku technologickú základňu, podporovanú cezhraničnou koordináciou a spoluprácou medzi výskumnými ústavmi a vysokými školami, aplikovanou technológiou a podnikmi.

4.2.2 Kľúčové podporné technológie a iné medziodvetvové technológie majú podstatný význam pre programy výskumu a vývoja v členských štátoch i v EÚ. Sú prínosom pre mnohé nadväzujúce činnosti, ako aj oblasti verejnej politiky týkajúce sa infraštruktúry a udržateľnosti. Rámec EÚ má zásadný význam pre verejno-súkromnú spoluprácu a konzultáciu, predovšetkým prostredníctvom technologických platforiem EÚ. Aj verejné obstarávanie by malo stimulovať pokrokovú inováciu.

4.2.3 Technológia je bojiskom budúcnosti. Komisia a Rada pre výskum by v rámci podpory (hlavných) medzinárodných projektov mali udávať smer pri upevňovaní vnútorného trhu s technológiami a podpore cezhraničných projektov. Úspešný výskum a vývoj a európske patenty by mali byť oporou inovatívnych investícií a kvalitných pracovných miest.

⁽⁸⁾ Pozri tiež Cercasovu správu Európskeho parlamentu.

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 7: Pracovný dokument útvarov Komisie, časti 1 – 4.

4.2.4 EHSV zdôrazňuje význam finančných zdrojov EÚ určených na výskum a vývoj a cezhraničné projekty. Program Horizont 2020 by mal zodpovedať rýchlo sa rozvíjajúcemu úsiliu v iných krajinách. Európa má síce stále dobré postavenie, avšak stráca svoje tradičné vedenie. Škrty v rozpočte programu Horizont 2020 by boli kontraproduktívne.

4.2.5 Je zrejmé, že vyššie vzdelávanie a s ním súvisiaci výskum má kľúčový význam pre inovácie. Programy a ich riadenie by sa mali podľa potreby prispôbovať.

4.2.6 Bolo by vhodné každoročne sprístupňovať informácie o verejných a súkromných investíciách do kľúčových technológií.

4.2.7 Inovácia ovplyvňuje mnohé oblasti. Prináša novú dynamiku do podnikania a na pracoviská: zmena jestvujúcich výrobných metód, potreba reštrukturalizovať nadbytočné operácie, rozvoj hodnotových reťazcov a nových „odvetví“, stieranie hraníc medzi priemyslom a službami. Inovácia je o modernizácii a tvorivosti v spoločnosti, a takto by sa mala aj prezentovať.

4.2.8 Komisia zdôrazňuje, že potreba technológií a inovácií je horizontálnou prioritou vo všetkých jej útvaroch. Bolo by vhodné, keby verejná správa v členských štátoch prebrala tento prístup.

4.3 Zručnosti a odborná príprava

4.3.1 **Vhodné zručnosti a kvalifikácie** od najvyššej po najnižšiu úroveň sú pre technológie, inovácie, zmeny pracovných postupov, prepojenie priemyslu a služieb, nové požiadavky a vedúce sily spoločnosti kľúčovou oblasťou.

4.3.2 Moderné školstvo na všetkých úrovniach je veľmi dôležité. EÚ, podobne ako členské štáty a regióny, oprávnené venuje čoraz väčšiu pozornosť vzdelávaniu, školskej výučbe a odbornej príprave. Vzdelanie je základnou požiadavkou a musí byť všeobecne dostupné.

4.3.3 Všetky iniciatívy EÚ pre rast požadujú trvalý dôraz na celé spektrum vzdelávania. Vzhľadom na značné rozdiely medzi jednotlivými členskými štátmi bude výmena osvedčených postupov nevyhnutná na riešenie problémov, najmä nezamestnanosti mládeže.

4.3.4 Kľúčovú úlohu zohrávajú zainteresované subjekty. Sociálny dialóg na všetkých úrovniach (podnikovej, vrátane zamestnaneckých rád, miestnej, regionálnej, národnej a európskej) by sa mal zaoberať vzdelávaním, učňovskou prípravou resp. duálnou odbornou prípravou v spolupráci s priemyslom a ďalším (celoživotným) vzdelávaním na rozširovanie schopností a zvyšovanie zamestnateľnosti, aby sa tak uspokojili požiadavky trhu práce. Cezhraničné uznávanie schopností a kvalifikácií by malo byť pravidlom, aby sa podporila medzinárodná mobilita.

4.3.5 Komisia by v súlade s názorom OECD mala byť poverená vykonaním partnerských hodnotení sústav vzdelávania a ich výsledkov v jednotlivých členských štátoch. Hodnotenia

poskytnú užitočné ukazovatele na zlepšenie v tam, kde je to vhodné, podobne ako to je v mnohých iných oblastiach.

4.3.6 Podniky a spoločnosť vyžadujú čoraz vyššiu úroveň schopností. Prioritami sú vzdelanie technického smeru a výrobné služby, a to od nižších kvalifikácií až po vysokoškolské vzdelanie. Zásadnú úlohu zohrávajú stredné odborné školy technické a systémy odborného vzdelávania a prípravy.

4.3.7 Vo vyššom vzdelávaní je potrebné zaoberať sa štruktúrnym nedostatkom vedcov, inžinierov a matematikov, a to tak študentov týchto odborov, ako aj výskumných pracovníkov, pričom treba zmierniť rozdiel medzi dopytom a ponukou na trhu práce.

4.3.8 Každý pracovník by mal mať nárok na odbornú prípravu, čo je obzvlášť nevyhnutné pre pracovníkov a remeselníkov so špecifickými špecializáciami v malých a stredných podnikoch a remeselných výrobných.

4.3.9 Vytvorenie udržateľnej zamestnanosti v priemysle založenej na moderných pracovných podmienkach a podmienkach ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci je súčasťou správneho nazerania na modernizačné postupy v priemysle. Zvyšovanie konkurencieschopnosti by malo ísť ruku s vhodnými pracovnými podmienkami a právami zamestnancov.

4.3.10 Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať vplyvu starnutia populácie EÚ na ponuku pracovnej sily v priemysle. Treba tomu prispôbiť pracovné podmienky starnúcich pracovníkov ako aj štruktúru a kapacity odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

4.4 Dostupnosť financovania

4.4.1 Dostupnosť **financovania** ostáva slabým miestom. Priemyselný sektor veľmi utrpel v dôsledku bankovej krízy. Banky sa naďalej zdráhajú financovať úvery. Kríza podporila opätovné zoštatňovanie podnikov. Tradičný odpor k riziku upevňujú prísnejšie medzinárodné pravidlá pre vlastný kapitál a pravdepodobne aj finančné predpisy EÚ. Uplatňovanie finančného rámca Bazilej III obmedzujúceho poskytovanie pôžičiek sa našťastie bude postupne zmiernovať.

4.4.2 Malé a stredné podniky žiadajú vhodnejšie finančné inžinierstvo a nové zdroje financovania, ako napríklad poisťovne a dôchodkové fondy. Jedným z hlavných cieľov je rozdeliť riziká alebo ich zmierniť, okrem iného systémami záruk alebo vládnyimi fondmi. Skupinové financovanie musí poskytnúť prítlačivé vyhladky.

4.4.3 Zároveň sa musí zvýšiť podiel súkromného alebo nebankového financovania. Súkromné iniciatívy v členských štátoch sa musia spopagovať. Rozdiel medzi USA a Európou hovorí za všetko: 2/3 amerických investícií je financovaných zo zdrojov mimo finančného sektora, pričom v Európe je to iba 1/3. EÚ a právne predpisy členských štátov by mali podporovať trend smerom k väčšiemu podielu súkromného financovania a súkromnému kapitálu, najmä pokiaľ ide o podporu inovácií.

4.4.4 Subsidiarita znamená veľkú rozmanitosť daňových politík, ako aj systémov dotácií a pôžičiek v Európe. EHSV trvá na tom, aby Komisia vykonávala posúdenia a partnerské hodnotenia nástrojov v jednotlivých členských štátoch s cieľom dosiahnuť účinné zblížovanie nástrojov.

4.4.5 Európska investičná banka a Komisia pracujú na novej generácii nástrojov pre celú EÚ, ktoré by mali väčší dosah a pákový efekt ako granty. Výsledkom spojenia schopnosti fondov EÚ znášať riziko a kapacity EIB financovať by mala byť kombinácia schopností potrebných na vytvorenie a uplatňovanie finančných nástrojov na priemyselné účely.

4.4.6 Revolvingové fondy koordinované Európskou investičnou bankou spoločne s Komisiou, ktoré sa majú uplatňovať v rámci programu Horizont 2020, Cosme, viacročného finančného rámca a regionálnej politiky musia priniesť multiplikované výsledky. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať transparentnosti, pokiaľ ide o zodpovednosti. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zachovať stabilný, dobre riadený rozpočet EÚ doplnený úspešnými úverovými nástrojmi, ktoré sa v členských štátoch vytvoria (resp. upravujú). Projektové dlhopisy a pôžičky na ekologické projekty sa musia rozšíriť.

4.4.7 Súčasná pravidlá EÚ sú príliš prísne a byrokratické. EHSV pripomína, že nástroje EÚ musia byť prispôbené trhu a musia sa ľahko implementovať. Musia pružne reagovať na prudko sa meniace podmienky na trhu a byť dostupné pre inovatívne spoločnosti, ako aj pre malé mikroekonomické projekty, ktoré ostávajú nepovšimnuté. Je potrebné vytvoriť novú rovnováhu medzi spoľahlivým riadením nástrojov a potrebami trhu.

4.5 Udržateľný rozvoj

4.5.1 **Udržateľný rozvoj a efektívne využívanie zdrojov** sú napriek významným rozdielom medzi jednotlivými členskými štátmi čoraz častejšie súčasťou podnikových stratégií, ako aj predchádzajúcich a nadväzujúcich činností. Udržateľné modely podnikania utužujú odolnosť európskych podnikov. Verejné a súkromné subjekty sa musia spoliehať na seba navzájom.

4.5.2 Osobitným prípadom, ktorému treba venovať pozornosť, sú klimatické zmeny a emisie CO₂. Keďže naďalej pretrvávajú hrozba presunu emisií CO₂ a investícií, EHSV žiada znovu posúdiť politiky EÚ ako základ pre udržateľný prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami oxidu uhličitého.

4.5.3 Predpokladom udržateľného hospodárskeho rastu a tvorby pracovných miest v EÚ je nákladová účinnosť a technická uskutočniteľnosť zabezpečujúca konkurencieschopnosť podnikov. Iba tak možno dosiahnuť súčinnosť medzi environmentálnymi cieľmi a výkonnosťou priemyslu.

4.5.4 Prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ účinne využívajúce zdroje, ktorý by bol založený na technológiách, by mal byť zároveň sociálne spravodlivý voči všetkým generáciám pracovníkov.

4.5.5 Starnutie populácie vedie medzi spotrebiteľmi k vyššiemu podielu seniorov, ktorí majú inú štruktúru spotreby, čomu sa musí produkcia priemyslu prispôbovať. Vedie to aj k novým podnikateľským príležitostiam a priestoru pre inovácie, ako sú funkčné potraviny, prispôbenie bývania a dopravy, ale aj nové technológie v zdravotníctve a dlhodobej starostlivosti.

4.5.6 Programy a regulačné predpisy EÚ by mali byť spúšťačím mechanizmom udržateľnej inovácie o. i. v súlade s usmerneniami stanovenými v hlavnej iniciatíve zameranej na efektívne využívanie zdrojov. Vzhľadom na obrovské priemyselné záujmy v tejto súvislosti majú rozhodujúci význam porovnateľné, stabilné a predvídateľné environmentálne podmienky v celej EÚ. Mala by sa riadne posúdiť účinnosť „ekodizajnu“⁽¹⁰⁾ a zavedenie absolútnych stropov využívania surovín v priemysle. Nadmerná regulácia vplyva aj na inovácie a investície a môže viesť k strate trhového podielu. Komisia a Rada by mali chrániť základné (energeticky náročné) priemyselné odvetvia v Európe a odstraňovať narušenia hospodárskej súťaže vo vzťahu k tretím krajinám.

4.6 Služby

4.6.1 Služby predstavujú 70 % európskeho hospodárstva a poskytujú prácu najväčšej časti pracovných síl. Sú tiež neoddeliteľne prepojené s priemyselnými procesmi a posilňujú ich základňu. Implementácia smernice o službách však doposiaľ neprebíhala hladko. Na väčšine územia EÚ sú podnikateľské služby navyše stále slabo rozvinuté.

4.6.2 Absencia integrovaného trhu služieb, v súvislosti s ktorou sa predstiera, že neexistuje, má negatívny dosah tak na vnútorný obchod EÚ, ako aj na produktivitu. USA vedú v oboch týchto ukazovateľoch vďaka svojmu oveľa integrovanejšiemu trhu služieb. Stále sa v značnej miere uprednostňujú „domáce“ služby, čo je ešte podporované prekážkami brániacimi cezhraničnému poskytovaniu služieb. Menej obchodovania znamená menšiu konkurenciu: trhy služieb v EÚ sú ešte stále v podstate národné, čo brzdí rast produktivity⁽¹¹⁾.

4.6.3 Tento slabý rozvoj je prekážkou konkurencieschopnosti odvetvia IKT v Európe, brzdí priekopnícke iniciatívy a bráni rastu produktivity. EÚ by preto mala zabezpečiť rozvoj voľného trhu služieb a podporovať služby podnikom a súvisiacu tvorbu pracovných miest v Európe.

4.7 Administratívne prekážky

4.7.1 Sťažnosti na **administratívne prekážky** sú na dennom poriadku. Naďalej sa však v ich dôsledku primárno systematicky prehodnocujú pravidlá a predpisy v členských štátoch, v prípade ktorých by bolo tiež veľmi žiaduce vypracovať posúdenia vplyvu, ako ich uskutočňuje Komisia

⁽¹⁰⁾ Smernica 2009/125/EÚ, október 2009.

⁽¹¹⁾ „How to build European services markets“, John Springford, Centre for European Reform, september 2012, s. 4.

pre svoje opatrenia. Koordinácia medzi členskými štátmi je zvyčajne slabá. Administratívne prekážky a bariéry často odrádzajú od vytvorenia nového podniku a podpory malých a stredných podnikov.

4.7.2 V tejto oblasti rastie skrytý protekcionizmus. EHSV trvá na neustálom a transparentnom posudzovaní. Komisia by mala dostať poverenie vykonávať vyšetrovania. Partnerské hodnotenia by sa mali prediskutovať v Rade, ktorá by pre ne mala stanoviť ciele a lehoty.

4.8 Malé a stredné podniky

4.8.1 Jestvuje mnoho rôznych, často vzájomne neporovnateľných druhov malých a stredných podnikov. V niektorých odvetviach, napríklad v maloobchodnom predaji, sa ocitajú pod veľkým tlakom, zatiaľ čo v iných preberajú činnosti od väčších spoločností – zadávanie činností externým dodávateľom, hodnotové reťazce atď. Zvyčajne majú kľúčový význam pre inováciu výrobkov a služieb. Malé a stredné podniky sa musia vzhľadom na ich inovačnú silu a úspechy na trhu viditeľne integrovať a vyzdvihovať ako hybná sila priemyselnej politiky EÚ.

4.8.2 Vďaka ich dynamike, interakcii s hodnotovými reťazcami a pružnosti sú malé a stredné podniky často priekopníkmi v riešeníach na mieru a obnove. Okrem toho sú cenným zdrojom pracovných miest. Bolo by potrebné podporovať malé a stredné podniky v ich úsilí znižovať spotrebu obmedzených zdrojov a energie. To sa v konečnom dôsledku prejaví na znížení nákladov, čo im umožní dosahovať lepšie výsledky a vytvárať pracovné miesta.

4.8.3 Európa potrebuje viac mladých podnikateľov. Je potrebné venovať väčšiu pozornosť podnikaniu vo vzdelávaní, vrátane fenoménu tzv. podnikateľskej univerzity. EHSV víta akčný plán pre podnikanie, ktorý vypracovala Európska komisia.

4.8.4 Počet začínajúcich podnikov sa zvyšuje. Z porovnania s USA však vyplýva, že príliš málo malých podnikov dosiahne štádium zrelosti. Dôvodom sú tak nespoľahlivé finančné podmienky, ako aj národné prekážky na európskom trhu.

4.9 Energetika

4.9.1 Odlišná **energetická politika** jednotlivých členských štátov vedie k rozdrobeniu politík týkajúcich sa kombinácie energetických zdrojov v EÚ, čo ovplyvňuje ceny energií, technológie, vzťahy s tretími krajinami a vnútorný trh. EHSV trvá na vypracovaní spoločnej energetickej politiky. Vzhľadom na rozsiahly dosah energetiky na hospodárstvo nemôže bez určitých spoločných celoeurópskych zásad vzniknúť riadna priemyselna politika.

4.9.2 Rada sa už nemôže ďalej vyhýbať strategickej diskusii o dlhodobých výhľadoch energetiky a súvisiacej politike, t. j. o vhodnej kombinácii energetických zdrojov v EÚ, pokrývajúcej fosílnu surovinu, jadrovú energiu a energiu z obnoviteľných zdrojov. Na programe sú aj podmienky z hľadiska životného prostredia, zdravia a bezpečnosti.

4.9.3 Potreba prijať rozhodnutia je čoraz naliehavejšia, pretože rozvoj ťažby bridlicového plynu v USA v súčasnosti obracia situáciu v svetovej energetike hore nohami.

4.9.4 Ceny energií v EÚ sú podstatne vyššie ako ceny u hlavných obchodných partnerov. Americká cena zemného plynu predstavuje 20 % európskej ceny. To má obrovský dosah na chemický a oceľarský priemysel a môže ovplyvniť aj nadväzujúce odvetvia. Vplyv tejto situácie na investície v Európe a potreba koordinovanej reakcie Európskej únie a členských štátov vyvoláva páľčivé otázky, ktoré si vyžadujú faktickú odpoveď.

4.9.5 Priemysel prispieva k obnoviteľným zdrojom energie. Vzhľadom na vysokú cenu energie je veľmi dôležité dosiahnuť rovnováhu medzi konkurencioschopnosťou a procesom financovania obnoviteľných zdrojov energie, čo môže zahŕňať zníženie poplatkov, ako aj zvýšenie nákladovej účinnosti podporných mechanizmov.

4.10 Vonkajšie vzťahy

4.10.1 **Vonkajšie vzťahy** prekračujú rámec formálnych dohôd, ako sú dohody v rámci WTO. EÚ a členské štáty by mali pri rozvoji vonkajšieho rozmeru priemyselnej politiky definovať spoločné postoje k riešeniu zložitých otázok, a to predovšetkým na zaistenie rovnakých podmienok na celom svete. Keďže otvorené trhy znamenajú reciprocitu, EÚ by sa mala vážne zaoberať konkrétnymi škodlivými narušeniami európskych priemyselných záujmov.

4.10.2 Neprerušovaná dodávka energie má kľúčový význam tak z hospodárskych, ako aj z bezpečnostných dôvodov. Táto problematika si vzhľadom na v súčasnosti nízke ceny energie v USA vyžaduje celoeurópsky prístup. Osobitná pozornosť by sa mala zameriavať na materiály, ktoré sú podstatné pre priemyselné procesy.

4.10.3 Medzinárodné environmentálne, klimatické a sociálne normy alebo súvisiace odvetvové dohody majú kľúčový význam pre rovnaké podmienky na celom svete. Musia vytvárať podmienky na zachovanie výrobných hodnotových reťazcov v Európe.

4.10.4 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné chrániť práva duševného vlastníctva. Rovnako je potrebné zabezpečiť prístup k verejnému obstarávaniu v zahraničí.

4.10.5 Veľmi vítané sú dobre vyjednané a vyrovnané dohody o voľnom obchode, najmä s USA. Nevyhnutným predpokladom je ich dôsledné monitorovanie.

V Bruseli 11. júla 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
